Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 7. dubna 2022 [1]

Věc C-163/21

AD a další
proti
PACCAR Inc,
DAF TRUCKS NV,
DAF Trucks Deutschland GmbH

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona (obchodní soud č. 7 v Barceloně, Španělsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Pravidla upravující žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži – Koluzní ujednání o stanovování cen a zvyšování cen brutto v Evropském hospodářském prostoru pro nákladní vozidla – Vytvoření relevantních důkazů umožňujících vyčíslit umělé zvýšení cen a způsobenou škodu *ex novo*“

I. Úvod

1. Směrnice 2014/104/EU [2] si klade za cíl harmonizovat zejména pravidla týkající se zpřístupnění důkazů v souvislosti se soukromoprávním prosazováním („private enforcement“) pravidel Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže. Schopnost účastníků řízení účinně uplatňovat svá práva v řízení o žalobě o náhradu škody může v tomto kontextu záviset na možnosti přístupu k relevantním důkazům. Tyto důkazy však nemusí mít strana řízení, která nese důkazní břemeno, vždy k dispozici nebo jí nemusí být běžně dostupné [3].

2. Může se také stát, že ani žalovaná strana nemá k dispozici relevantní důkazy z důvodu, že se nejedná o již existující důkazy. Aby mohla žalovaná strana žádosti o zpřístupnění takových důkazů vyhovět, musela by je vytvořit *ex novo*, a to shromážděním a utříděním informací, poznatků nebo údajů, jimiž disponuje.

[1] – Původní jazyk: francouzština.

[2] – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (Úř. věst. 2014, L 349, s. 1).

[3] – Viz bod 9 sdělení Komise o ochraně důvěrných informací vnitrostátními soudy v řízeních týkajících se soukromoprávního prosazování právních předpisů EU v oblasti hospodářské soutěže (Úř. věst. 2020, C 242, s. 1).

3. Právě v tomto kontextu je třeba chápat projednávanou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která dává Soudnímu dvoru příležitost objasnit, zda může účastník řízení s ohledem na směrnici 2014/104 požadovat, aby byla žalované straně uložena povinnost zpřístupnit důkazy, které musí žalovaná strana vytvořit *ex novo*.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

4. Článek 5 odst. 1 směrnice 2014/104 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v řízeních týkajících se žaloby o náhradu škody v Unii na žádost žalobce, který předložil zdůvodnění obsahující přiměřeně dostupné skutečnosti a důkazy, jež dostatečně podporují věrohodnost jeho nároku na náhradu škody, měly vnitrostátní soudy možnost žalované straně nebo třetí straně nařídit, aby zpřístupnily relevantní důkazy, které mají pod svou kontrolou, a to za podmínek stanovených v této kapitole. Členské státy zajistí, aby vnitrostátní soudy mohly na žádost žalované strany nařídit zpřístupnění relevantních důkazů rovněž žalobci nebo třetí straně.

[…]“

B. Španělské právo

5. Směrnice 2014/104 byla do španělského práva provedena Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (královské nařízení s mocí zákona 9/2017, kterým se provádějí směrnice Evropské unie ve finanční, obchodní a zdravotní oblasti, jakož i o přemístění pracovníků) ze dne 26. května 2017 (BOE č. 126 ze dne 27. května 2017).

III. Skutkový stav a původní řízení

6. Dne 19. července 2016 přijala Evropská komise rozhodnutí C(2016) 4673 final týkající se řízení podle článku 101 [SFEU] a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (EHP) (Věc AT.39824 – Nákladní vozidla) (Úř. věst. 2017, C 108, s. 6, dále jen „rozhodnutí ze dne 19. července 2016“). Mezi adresáty tohoto rozhodnutí byly společnosti PACCAR Inc, DAF TRUCKS NV a DAF Trucks Deutschland GmbH, které jsou žalovanými ve věci v původním řízení.

7. V tomto rozhodnutí Komise konstatovala existenci kartelové dohody, které se účastnilo patnáct mezinárodních výrobců nákladních vozidel, u dvou kategorií výrobků, a sice nákladních vozidel o hmotnosti 6 až 16 tun a nákladních vozidel o hmotnosti vyšší než 16 tun, a to jak u samotných nákladních vozidel, tak u tahačů.

8. Z rozhodnutí ze dne 19. července 2016 vyplývá, aniž to předkládající soud upřesnil, že pokud jde o žalované v původním řízení, bylo porušení článku 101 SFEU prokázáno za období od 17. ledna 1997 do 18. ledna 2011.

9. Dne 25. března 2019 požádali žalobci v původním řízení, AD a další, jako pořizovatelé nákladních vozidel, kterých by se mohlo týkat protiprávní jednání, jež bylo předmětem rozhodnutí ze dne 19. července 2016, na základě článku 283a Ley de Enjuiciamiento Civil (občanský soudní řád) o přístup k důkazům, které mají k dispozici žalované v původním řízení. Uplatňovali v tomto ohledu potřebu získat určité důkazní prostředky za účelem vyčíslení umělého zvýšení cen, zejména za účelem srovnání doporučených cen v období před kartelovou dohodou, během ní a po ní. Konkrétně se jejich žádost týkala zpřístupnění zaprvé seznamu modelů vyráběných v období od 1. ledna 1990 do 30. června 2018 seřazených podle roku výroby a podle určitých charakteristik, zadruhé vnitropodnikové tovární ceny (cena brutto) za každý z modelů uvedených na tomto seznamu a zatřetí výpočtu „total delivery cost" těchto modelů.

10. Žalované v původním řízení tuto žádost zpochybnily, přičemž poukazovaly zejména na to, že některé z požadovaných dokumentů je třeba vypracovat *ad hoc*.

11. Žalované v původním řízení se vyjádřily k možnosti předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku a uvedly, že se žádosti o zpřístupnění důkazů upravené v čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 nemohou vztahovat na dosud neexistující důkazy. Na základě tohoto ustanovení proto podle nich nelze žádat o vypracování důkazů, neboť by to mohlo při zohlednění zásad nezbytnosti, přiměřenosti a nejmenších nákladů představovat pro žalované nadměrnou zátěž, jež by šla nad rámec zátěže, kterou by představovalo pouhé zpřístupnění listin. Žalobci v původním řízení zastávají opačný výklad tohoto ustanovení.

IV. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a řízení před Soudním dvorem

12. Za těchto okolností se Juzgado de lo Mercantil no 7 de Barcelona (obchodní soud č. 7 v Barceloně, Španělsko) rozhodnutím ze dne 21. února 2020, došlým Soudnímu dvoru dne 11. března 2021, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující otázku:

„Má být čl. 5 odst. 1 [směrnice 2014/104] vykládán v tom smyslu, že se zpřístupnění relevantních důkazů týká pouze dokumentů pod kontrolou žalované strany nebo třetích stran, které již existují, nebo čl. 5 odst. 1 naopak zahrnuje i možnost zpřístupnění dokumentů, které strana, od níž je zpřístupnění informací požadováno, musí vytvořit *ex novo* prostřednictvím shromáždění nebo utřídění informací, poznatků nebo údajů, které má k dispozici?"

13. Písemná vyjádření předložili účastníci původního řízení, španělská a nizozemská vláda, jakož i Komise. Ve věci nebylo nařízeno jednání.

V. Analýza

14. Podstatou jediné předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda má být čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 vykládán v tom smyslu, že se zpřístupnění relevantních důkazů týká pouze dokumentů pod kontrolou žalované strany nebo třetích osob, které již existují, nebo zda toto ustanovení naopak zahrnuje i možnost zpřístupnění dokumentů, které by účastník řízení, od něhož je zpřístupnění dokumentů požadováno, musel vytvořit *ex novo*, a to shromážděním nebo utříděním informací, poznatků nebo údajů, které má k dispozici.

15. Před posouzením této otázky je třeba nejprve přezkoumat přípustnost projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a následně použitelnost směrnice 2014/104 na původní řízení.

A. K přípustnosti

16. Žalobci v původním řízení mají za to, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je třeba považovat za nepřípustnou. Podle jejich názoru se totiž tato žádost týká hypotetického případu, kdy musí osoba, která se dopustila protiprávního jednání, vyhotovit dokumenty *ex novo*. V projednávané věci to přitom není ke splnění žádosti o zpřístupnění důkazů dotčené ve věci v původním řízení nezbytné.

17. Žalované v původním řízení uvádějí, aniž zpochybňují přípustnost projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, že čl. 6 odst. 1 směrnice 2004/48/ES[4] umožňuje nařídit předložení důkazů, které jsou pod kontrolou protistrany. Připomínají, že podle Komise by toto ustanovení mohlo ukládat účastníku řízení povinnost vyhledat důkazy v rámci své organizace, a to i u odlišných právních subjektů, které ovládá[5]. Pokud jde o směrnici 2014/104, platí podle žalovaných v původním řízení totéž. Tvrdí však, že za účelem splnění jim určené žádosti podané k předkládajícímu soudu nemají vytvořit listinný důkaz, který dosud neexistuje, ale informace *ex novo*.

18. Pokud jde o oba tyto argumenty, je třeba poznamenat, že předkládající soud se ve skutečnosti omezuje na prohlášení, že žádost o přístup k důkazům v projednávané věci zahrnuje dokumenty, které tak, jak o ně bylo požádáno, nemusí dosud existovat a *mohou* vyžadovat vypracování.

19. Je však třeba připomenout, že na otázky týkající se unijního práva se vztahuje domněnka relevance a že Soudní dvůr je v zásadě povinen rozhodnout.

20. Vzhledem k tomu, že v rámci řízení upraveného v článku 267 SFEU je ke zjištění a posouzení skutkového stavu ve sporu, který mu byl předložen, příslušný pouze předkládající soud, Soudní dvůr musí v zásadě omezit přezkum na skutečnosti, které se mu předkládající soud rozhodl předložit k posouzení, a musí tedy vycházet ze situace, kterou považuje tento soud za prokázanou, a nemůže být vázán hypotézami, které předložil některý z účastníků původního řízení[6].

21. Z toho vyplývá, že projednávaná předběžná otázka je přípustná.

B. K použitelnosti směrnice 2014/104

22. Otázka použitelnosti směrnice 2014/104 ve věci v původním řízení podle všeho nevyvolává pochybnosti předkládajícího soudu a není předmětem diskuse mezi zúčastněnými v řízení před Soudním dvorem. Touto otázkou se nicméně budu zabývat v rozsahu, v němž s ohledem na určité nejednoznačnosti, pokud jde o okolnosti věci v původním řízení, existují pochybnosti o použitelnosti této směrnice *ratione materiae* a *ratione temporis* v této věci.

4 – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (Úř. věst. 2004, L 157, s. 45; Zvl. vyd. 17/02, s. 32).

5 – Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže [COM(2013) 404 final].

6 – Viz zejména rozsudek ze dne 2. dubna 2020, Coty Germany (C-567/18, EU:C:2020:267, bod 22).

1. *K použitelnosti směrnice 2014/04* ratione materiae

a) *Přednesení problému*

23. Předkládající soud uvádí, že žádost o zpřístupnění důkazů byla podána na základě článku 283a občanského soudního řádu v návaznosti na rozhodnutí ze dne 19. července 2016.

24. V tomto ohledu musím poznamenat, že podle některých autorů komentářů lze žádost o zpřístupnění důkazů podle článku 283a občanského soudního řádu podat i před zahájením řízení ve věci samé [7]. V tomto případě musí účastník řízení, který tuto žádost podal, podat ve lhůtě 20 dnů žalobu ve věci samé [8].

25. Z projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jasně nevyplývá, zda byla žádost o zpřístupnění důkazů dotčená ve věci v původním řízení podána v rámci řízení o žalobě o náhradu škody zahájeného u předkládajícího soudu. Vyplývá z ní pouze to, že žalobci v původním řízení na podporu této žádosti uváděli, že všechny podmínky nezbytné pro přiměřené posouzení věrohodnosti nároků na náhradu škody, o jejichž uplatnění je usilováno („acciones de daños que se pretenden ejercitar“), byly splněny.

26. Žalobci uvádějí, aniž se v původním řízení výslovně zabývají otázkou, zda byla žádost o zpřístupnění důkazů dotčená ve věci v původním řízení předložena předkládajícímu soudu v rámci již zahájeného řízení o žalobě o náhradu škody, že řízení, které vedlo k podání projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, je řízením o přístupu k důkazním prostředkům.

27. Španělská vláda naproti tomu uvádí, že žalobci v původním řízení podali žalobu o náhradu škody na základě rozhodnutí ze dne 19. července 2016. Komise se v tomto směru domnívá, že si předkládající soud klade otázku týkající se výkladu čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 v rámci žaloby o náhradu škody způsobené porušením pravidel hospodářské soutěže. Pokud jde o žalované v původním řízení, uvádějí méně jednoznačným způsobem, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla podána v rámci soudního řízení, které se týkalo soukromoprávního prosazování práva hospodářské soutěže, které vycházelo z rozhodnutí ze dne 19. července 2016. Ve svých písemných vyjádřeních mimoto odkazují na žalobu o náhradu škody podanou žalobci v původním řízení („jejich žaloba“).

28. Ani při zohlednění písemných vyjádření zúčastněných tedy nelze na základě obsahu projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jednoznačně prokázat, že žádost o zpřístupnění důkazů dotčená ve věci v původním řízení byla podána nikoli před uplatněním nároku na náhradu škody, ale spolu s takovým nárokem nebo po něm.

29. Článek 1 směrnice 2014/104, nadepsaný „Předmět a oblast působnosti“, přitom v odstavci 2 uvádí, že tato směrnice upravuje zejména prosazování pravidel hospodářské soutěže „v řízeních o žalobách o náhradu škody u vnitrostátních soudů“. V tomto duchu čl. 22 odst. 2 uvedené směrnice, který se týká časové působnosti jiných vnitrostátních prováděcích ustanovení než těch,

[7] – Viz Marcos, F., „Transposition of the Antitrust Damages Directive into Spanish Law“, *Working Paper IE Law School*, 2018, AJ8-241-I, s. 28. Podle tohoto ustanovení španělského práva a podle tohoto autora se zjevně jedná o lhůtu 20 dnů od data vyhovění žádosti o zpřístupnění důkazů.

[8] – Článek 283a písm. e) občanského soudního řádu stanoví, že není-li podána žaloba ve věci samé, uloží vnitrostátní soud bez návrhu účastníku řízení, který požádal o zpřístupnění důkazů, náhradu nákladů řízení, a prohlásí jej odpovědným za škodu, kterou způsobil osobě, vůči níž byla opatření přijata.

která provádějí hmotněprávní ustanovení této směrnice, upravuje jejich působnost *ratione temporis* odkazem na datum, kdy bylo u vnitrostátního soudu zahájeno řízení o žalobě o náhradu škody [9].

30. *A priori* je zřejmé, že takto vymezená oblast působnosti směrnice 2014/104 se nevztahuje na žádosti o zpřístupnění důkazů podané před uplatněním nároku na náhradu škody. V tomto smyslu patrně vykládají tuto směrnici někteří vnitrostátní zákonodárci [10], jakož i někteří autoři právní nauky [11]. Podle tohoto výkladu však členské státy mohou zavést pravidla týkající se takových žádostí o zpřístupnění důkazů. Článek 5 odst. 8 uvedené směrnice totiž opravňuje členské státy zavést, aniž je dotčen čl. 5 odst. 4 a 7 a čl. 6 této směrnice, pravidla, která umožňují širší zpřístupňování důkazů.

31. Vzhledem k pochybnostem o tom, zda již byl u předkládajícího soudu uplatněn nárok na náhradu škody, je třeba se dále zabývat opodstatněností výkladu uvedeného v předchozím bodě tohoto stanoviska.

b) Posouzení

32. V některých jazykových verzích [12] je znění čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104, o jehož výklad žádá předkládající soud, méně restriktivní a méně kategorické než znění čl. 1 odst. 2 této směrnice.

33. Stejně tak je pojem „důkaz“ definován v čl. 2 bodě 13 směrnice 2014/104 tak, že v některých jazykových verzích [13] odkazuje na všechny důkazní prostředky přípustné „u *vnitrostátního soudu, k němuž byla podána žaloba*“, a v jiných verzích [14] na důkazní prostředky přípustné „*u příslušného vnitrostátního soudu*“, aniž upřesňuje, že se jedná o žalobu o náhradu škody (kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

34. Ještě důležitější je, že vůle unijního normotvůrce neomezit působnost článku 5 směrnice 2014/104 na žádosti o zpřístupnění důkazů podané společně se žalobou o náhradu škody nebo po jejím podání, se podle všeho odráží v čl. 5 odst. 3 a čl. 6 odst. 4 písm. b) této směrnice.

35. Článek 5 odst. 3 směrnice 2014/104 stanoví kritéria pro posouzení přiměřenosti žádosti o zpřístupnění důkazů s tím, že se nejedná o taxativní výčet.

36. V návaznosti na tuto logiku odkazuje čl. 6 odst. 4 písm. b) směrnice 2014/104, který se týká zpřístupnění důkazů obsažených ve spisu vedeném u orgánu pro hospodářskou soutěž, na čl. 5 odst. 3 této směrnice a uvádí, že při posuzování přiměřenosti [příkazu ke] zpřístupnění důkazů

[9] – Podle tohoto ustanovení „[č]lenské státy zajistí, aby se vnitrostátní předpisy přijaté podle článku 21, které nejsou uvedeny v odstavci 1, nepoužily na řízení o žalobě o náhradu škody zahájená u vnitrostátního soudu přede dnem 26. prosince 2014“.

[10] – Viz Malinauskaite, J., Cauffman, C., „The Transposition of the Antitrust Damages Directive in the Small Member States of the EU – A Comparative Perspective“, *Journal of European Competition Law & Practice*, 2018, sv. 9, č. 8, s. 501.

[11] – Viz Kirst, P., „The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe“, *European Competition Journal*, 2020, sv. 16, č. 1, s. 113, a Petr, M., „Czech Republic“, Piszcz, A. (ed.), *Implementation of the EU Damages Directive in Central and Eastern European Countries, University of Warsaw Faculty of Management Press*, Varšava, 2017, s. 98. V tomto smyslu, ale méně kategoricky viz též, Rodger, B. J., Sousa Ferro, M., Marcos, F., „A Panacea for Competition Law Damages Actions in the EU? A Comparative View of the Implementation of the EU Antitrust Damages Directive in sixteen Member States“, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2019, sv. 26, č. 4, s. 488 a 489.

[12] – Zejména anglické a francouzské znění, která uvádí, že členské státy zajistí, aby bylo možné předložit žádost o zpřístupnění důkazů „v řízeních *týkajících se* žalob o náhradu škody v Unii“ (zvýraznil autor stanoviska), zatímco polské znění odkazuje zejména na „řízení o žalobě o náhradu škody“ („w postępowaniu o odszkodowanie“).

[13] – Zejména polské znění („przed sądem krajowym, do którego wpłynęło powództwo”).

[14] – Zejména francouzské znění.

v souladu s posledně zmíněným ustanovením, zohlední vnitrostátní soudy rovněž to, zda je žádost o zpřístupnění důkazů podána v souvislosti s řízením o žalobě o náhradu škody před vnitrostátním soudem.

37. Bod 22 odůvodnění směrnice 2014/104 v tomto směru uvádí, že za účelem zajištění účinné ochrany práva žalobce na náhradu škody není nezbytné, aby byly žalobci pouze z důvodu, že „má v úmyslu podat žalobu o náhradu škody“, zpřístupněny všechny dokumenty týkající se řízení podle článku 101 nebo 102 SFEU, neboť je velmi nepravděpodobné, že by tato žaloba musela být založena na veškerých důkazech obsažených ve spisu týkajícím se daných řízení. Stejně tak bod 27 odůvodnění této směrnice odkazuje na „přístup [poškozených stran] k relevantním důkazům potřebným k přípravě žaloby o náhradu škody“.

38. Z článku 6 odst. 4 písm. b) směrnice 2014/104 vykládaného ve světle bodů 22 a 27 jejího odůvodnění vyplývá, že určité důkazy, které souvisejí s řízeními u orgánů pro hospodářskou soutěž, mohou být žadateli poskytnuty v návaznosti na jeho žádost o zpřístupnění důkazů podle článku 6 této směrnice, pokud má v úmyslu uplatnit nárok na náhradu škody. Totéž by mělo platit, pokud jde o článek 5 uvedené směrnice.

39. Unijní normotvůrce totiž nemohl zavést režim, v jehož rámci by osoba, která utrpěla škodu způsobenou porušením práva hospodářské soutěže, mohla podat žádost o zpřístupnění důkazů bez podání žaloby ve věci samé v případě, že jsou dokumenty součástí spisu vedeného orgánem pro hospodářskou soutěž, ale v případě, že důkazy součástí takového spisu nejsou, by uvedená osoba mohla takovou žádost podat pouze v rámci této žaloby. Skutečnost, že řízení zahajuje orgán pro hospodářskou soutěž, podle mého názoru důvodem pro takové rozdílné pojímání. Jak totiž vyplývá z čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104, aby mohl žadatel požádat o zpřístupnění důkazů, musí být v obou těchto případech schopen doložit věrohodnost svého nároku na náhradu škody.

40. Pro úplnost dodávám, že i když musí v obou těchto případech zajisté existovat spojitost mezi důkazy, o jejichž zpřístupnění je žádáno, a žalobou, kterou zamýšlí podat osoba, jež utrpěla škodu způsobenou porušením práva hospodářské soutěže, požadované důkazy musí být především relevantní.

41. Naproti tomu není zřejmé, že by směrnice 2014/104 upravovala vztah, který musí technicky vzato v procesní rovině existovat mezi žádostí o zpřístupnění důkazů a žalobou o náhradu škody (žádost o zpřístupnění důkazů jakožto opatření v řízení ve věci samé, návrh posuzovaný v rámci incidenčního řízení, nebo dokonce v samostatném řízení).

42. Směrnice 2014/104 rovněž neurčuje okamžik, k němuž je nárok na náhradu škody uplatňován u vnitrostátního soudu.

43. V důsledku toho by i za předpokladu, že by se směrnice 2014/104 vztahovala pouze na žádosti o zpřístupnění důkazů podané v rámci žaloby o náhradu škody, bylo možné mít za to, že pokud musí být žaloba o náhradu škody podána pod hrozbou sankcí v krátké lhůtě po podání žádosti o zpřístupnění důkazů, v jejímž rámci byla doložena věrohodnost nároku na náhradu škody, nebo případně v krátké lhůtě poté, co bylo této žádosti vyhověno, je žádost o zpřístupnění důkazů podána v rámci řízení o žalobě o náhradu škody nebo podmíněně takové řízení zahajuje.

c) Diskuse o opačném výkladu a argumenty pro jeho odmítnutí

44. Bylo by možné přijmout a priori výklad ustanovení směrnice 2014/104, který je v rozporu s výkladem uvedeným v bodě 38 tohoto stanoviska.

45. Bylo by totiž možné usuzovat, že se směrnice 2014/104 v zásadě nevztahuje na žádosti o zpřístupnění důkazů podané před zahájením řízení ve věci samé. Podle tohoto výkladu se čl. 6 odst. 4 písm. b) této směrnice vztahuje pouze na případy, kdy se vnitrostátní zákonodárce rozhodl zavést v souladu s čl. 5 odst. 8 uvedené směrnice pravidla, která umožňují širší zpřístupňování důkazů, a konkrétněji umožňují žádat o zpřístupnění důkazů před zahájením řízení ve věci samé. Vzhledem k tomu, že členské státy mohou využít možnost taková pravidla zavést, aniž je dotčen článek 6 téže směrnice, nemůže členský stát povolit podání žádosti o zpřístupnění důkazů *ex ante*, která by nepodléhala analýze přiměřenosti důkazů, jelikož tato analýza umožňuje chránit zájem na veřejnoprávním prosazování pravidel hospodářské soutěže.

46. Takový výklad však zaprvé nepodporuje analýza přípravných prací na směrnici 2014/104.

47. V návrhu směrnice Komise s odkazem na výsledky konzultací uvedla, že „Respondenti uvítali hlavní zásadu týkající se náhrady škody a z toho plynoucí rozhodnutí nenavrhnout opatření [amerického typu], jako [je] […], předložení rozsáhlých důkazů před soudním řízením [‚pre-trial discovery']“ [15]. Z toho nevyplývá, že by ke zpřístupnění důkazů pod dohledem vnitrostátního soudu nemohlo dojít před zahájením řízení ve věci samé, pokud je žadatel schopen doložit věrohodnost svého nároku na náhradu škody.

48. Ještě důležitější je, že podle přípravných prací vyvolal rozsudek Pfleiderer [16] značnou nejistotu ohledně kategorií dokumentů, které mohou být zpřístupněny, což se směrnice 2014/104 pokouší napravit [17]. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek, vycházela z řízení, jehož předmětem byla žádost o úplný přístup ke spisu vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž podaná za účelem přípravy žaloby o náhradu škody. Snaha napravit tuto nejistotu patrně přispěla k tomu, že tato směrnice zmiňuje možnost požádat o zpřístupnění důkazů v případě záměru uplatnit nárok na náhradu škody nikoli v kontextu článku 5 uvedené směrnice, nadepsaného „Zpřístupnění důkazů“, ale pouze v kontextu článku 6 této směrnice, nadepsaného „Zpřístupnění důkazů obsažených ve spisu vedeném u orgánu pro hospodářskou soutěž“ [18].

[15] – Viz rovněž pracovní dokument útvarů Komise týkající se žalob o náhradu škody za porušení unijních pravidel hospodářské soutěže (Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules [SEC(2008) 404 final], na který odkazuje bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. V bodě 95 tohoto pracovního dokumentu Komise prohlásila, že jednoznačně nenavrhuje příliš široký systém zpřístupňování informací před zahájením řízení, který by se nemusel snadno přizpůsobit právní tradici a zásadám občanskoprávního řízení členských států a mohl by být v rozporu se zásadami veřejného pořádku některých členských států.

[16] – Rozsudek ze dne 14. června 2011 (C-360/09, EU:C:2011:389).

[17] – Viz Commission Staff Working, Document – Impact Assessment Report, Damages actions for breach of the EU antitrust rules Accompanying the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union [SWD(2013) 203 final], dostupný pouze v anglickém jazyce.

[18] – V tomto duchu se bod 22 odůvodnění směrnice 2014/104, který se týká zpřístupnění důkazů obsažených ve spisu vedeném u orgánu pro hospodářskou soutěž, vztahuje na situace, kdy žadatel „má v úmyslu podat žalobu“. Formulace tohoto bodu odůvodnění, uvedená v bodě 37 tohoto stanoviska na podporu zde zastávaného výkladu, je zjevně inspirována rozsudkem ze dne 6. června 2013, Donau Chemie a další (C-536/11, EU:C:2013:366, bod 33), který sám odkazuje na rozsudek ze dne 14. června 2011, Pfleiderer (C-360/09, EU:C:2011:389).

49. Zadruhé, na základě vztahu mezi článkem 5 a článkem 6 směrnice 2014/104 se nelze domnívat, že je oblast působnosti druhého z těchto ustanovení širší než oblast působnosti prvního z nich. Článek 6 této směrnice se totiž na jedné straně použije „kromě článku 5“ „pro účely řízení o žalobě o náhradu škody“ této směrnice [19]. Na druhé straně je přiměřenost žádosti o zpřístupnění důkazů vnitrostátními soudy posuzována v podle čl. 5 odst. 3 uvedené směrnice. Zatímco v kontextu článku 6 téže směrnice jsou vnitrostátní soudy povinny zohlednit otázku, zda je žádost podána v souvislosti s řízením o žalobě o náhradu škody („vnitrostátní soudy dále zohlední […]“), lze tuto otázku případně zohlednit i tehdy, pokud je přiměřenost posuzována izolovaně v kontextu článku 5 směrnice 2014/104. Skutečnost, že normotvůrce uvedenou otázku výslovně zmínil v čl. 6 odst. 4 písm. b) této směrnice, naznačuje jeho vůli posílit vazbu, která má být mezi žádostí o zpřístupnění důkazů obsažených ve spisu vedeném u orgánu pro hospodářskou soutěž a žalobou na náhradu škody.

50. Zatřetí zpřístupnění důkazů před podáním žaloby ve věci samé může být někdy nezbytné k tomu, aby bylo možné takovou žalobu podat. Tato možnost přispívá k užitečnému účinku článků 101 a 102 SFEU. Závěr, že i žádost o zpřístupnění důkazů podaná před uplatněním nároku na náhradu škody spadá za určitých podmínek do působnosti směrnice 2014/104, z tohoto pohledu umožňuje omezit rozdíly mezi vnitrostátními systémy členských států a harmonizovat relevantní pravidla pro účinné prosazování unijních předpisů o hospodářské soutěži [20].

51. S ohledem na úvahy uvedené v bodech 38 až 43 tohoto stanoviska je třeba mít za to, že přinejmenším v některých případech [21] může žádost o zpřístupnění důkazů podaná technicky vzato před uplatněním nároku na náhradu škody spadat do působnosti směrnice 2014/104.

2. K použitelnosti směrnice 2014/04 ratione temporis

52. Žádost o zpřístupnění důkazů dotčená ve věci v původním řízení byla podána žalobci v původním řízení dne 25. března 2019, tedy po datu provedení směrnice 2014/104 stanovenému na 27. prosince 2016, a to na základě vnitrostátních ustanovení, kterými byla tato směrnice provedena do španělského práva.

53. Jak jsem uvedl v bodě 8 tohoto stanoviska, z rozhodnutí ze dne 19. července 2016 mimoto vyplývá, že pokud jde o žalované v původním řízení, protiprávní jednání bylo prokázáno za období od 17. ledna 1997 do 18. ledna 2011, které předchází datu provedení směrnice 2014/104.

54. Za těchto okolností lze odpověď na otázku, zda se směrnice 2014/104 použije *ratione temporis*, nalézt v článku 22 této směrnice.

55. Podle článku 22 odst. 1 směrnice 2014/104 se totiž vnitrostátní předpisy, které provádějí hmotněprávní ustanovení této směrnice, nesmějí použít se zpětnou působností. Toto pravidlo se však nepoužije na vnitrostátní ustanovení provádějící „jiná“ ustanovení této směrnice. Pokud jde

[19] – Viz čl. 6 odst. 1 směrnice 2014/104.

[20] – V této souvislosti viz bod 7 třetí a čtvrtá věta odůvodnění směrnice 2014/104, podle kterého „[t]yto rozdíly vedou k nejistotě, pokud jde o podmínky, za nichž mohou poškozené strany uplatnit právo na odškodnění, které jim přiznává Smlouva o fungování EU, a nepříznivě ovlivňují skutečné uplatňování tohoto práva. Jelikož si poškozené strany jako místně příslušný stát pro řízení o náhradě škody často volí členský stát, v němž jsou usazeny, mohou mít rozdíly mezi vnitrostátními pravidly za následek nerovné podmínky, pokud jde o náhradu škody, a mohou nepříznivě ovlivnit hospodářskou soutěž na trzích, na nichž působí jak poškozené strany, tak i protiprávně jednající podniky“. V tomto smyslu viz též body 8 a 9 odůvodnění uvedené směrnice.

[21] – Zejména v případech, kdy existuje souvislost mezi žádostí o zpřístupnění důkazů a uplatněním nároku na náhradu škody tak, jako je tomu ve španělském právu, což se projevuje zejména povinností podat pod hrozbou sankce žalobu o náhradu škody ve lhůtě 20 dnů. Viz poznámka pod čarou 8 tohoto stanoviska.

o posledně zmíněná prováděcí ustanovení, členské státy v souladu s čl. 22 odst. 2 téže směrnice pouze zajistí, že se tato ustanovení nepoužijí na řízení o žalobě o náhradu škody zahájená u vnitrostátního soudu přede dnem 26. prosince 2014. Uvedená ustanovení tudíž musí být použita na řízení zahájené u vnitrostátního soudu po datu provedení směrnice 2014/104. Tato logika pro použití jiných než hmotněprávních ustanovení uvedené směrnice je podle vnitrostátního práva charakteristická pro procesní ustanovení. Z toho vyvozuji, že se odkaz na „vnitrostátní předpisy […], které nejsou [hmotněprávními]“ ve smyslu čl. 22 odst. 2 uvedené směrnice týká procesních ustanovení.

56. Předkládající soud uvádí, že cílem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je pochopit systém zpřístupňování důkazů, jak je upraven v článcích 5 až 8 směrnice 2014/104 a rozveden ve španělském právním řádu v článku 283a občanského soudního řádu, který má „procesní povahu“. Nicméně pro účely článku 22 této směrnice a s ohledem na autonomní povahu pojmů použitých v uvedeném ustanovení musí definitivní kvalifikaci povahy ustanovení, která mohou spadat do působnosti této směrnice, provést Soudní dvůr.

57. I když lze usuzovat, že ustanovení směrnice 2014/104 týkající se zpřístupnění důkazů přiznávají hospodářským subjektům zapojeným do provádění unijních pravidel hospodářské soutěže určitá práva, lze nicméně tato práva uplatnit pouze v rámci řízení před vnitrostátním soudem a jedná se v podstatě o procesní opatření, která tomuto soudu umožňují prokázat skutečnosti, jichž se účastníci řízení dovolávají. Totéž platí přinejmenším v některých případech pro žádost o zpřístupnění důkazů podanou technicky vzato před uplatněním nároku na náhradu škody[22].

58. V důsledku výše uvedeného se čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 použije *ratione temporis* na původní řízení.

C. K věci samé

1. Stanoviska předkládajícího soudu a zúčastněných

59. Předkládající soud uvádí argumenty ve prospěch výkladu, podle něhož se čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 vztahuje jen na již existující důkazy, a argumenty proti tomuto výkladu.

60. Pokud jde o výklad, podle něhož se čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 vztahuje pouze na již existující důkazy, tvrdí, zaprvé že tento výklad je podpořen zněním zmíněného ustanovení a vysvětleními uvedenými v bodě 14 odůvodnění této směrnice. Toto ustanovení a tento bod odůvodnění se totiž týkají důkazů, které má k dispozici žalovaný nebo třetí osoba.

61. Zadruhé předkládající soud tvrdí, že čl. 5 odst. 2 směrnice 2014/104 odkazuje na zpřístupnění jednotlivých důkazů nebo relevantních kategorií důkazů vymezených na základě přiměřeně dostupných skutečností. Bod 16 odůvodnění této směrnice uvádí, že kategorie důkazů by měla být vymezena zejména dobou, v níž byly požadované dokumenty vydány.

[22] – Někteří autoři právní nauky mají sice za to, že žádost o zpřístupnění důkazů podaná před uplatněním nároku na náhradu škody nemá procesní povahu vzhledem k tomu, že přiznává právo žádat o zpřístupnění důkazů v rámci samostatného řízení. Zejména viz Kirst, P., „The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe“, *European Competition Journal*, 2020, sv. 16, č. 1, s. 113 a 114. Tento přístup však na rozdíl od přístupu, který navrhuji v bodech 38 až 43 tohoto stanoviska, vychází z předpokladu, že žádost o zpřístupnění důkazů podaná před uplatněním nároku na náhradu škody nespadá do působnosti směrnice 2014/104.

62. Zatřetí uvedený soud poukazuje na to, že směrnice 2014/104 odkazuje nikoliv na zpřístupnění „informací“, ale na zpřístupnění „důkazů“.

63. Rovněž nizozemská vláda odkazuje na několik bodů odůvodnění směrnice 2014/104 [23] a na návrh směrnice [24] s cílem poukázat na to, že se uvedená směrnice týká pouze zpřístupnění již existujících důkazů nebo důkazů, které má k dispozici zúčastněná strana nebo třetí osoba.

64. Žalované v původním řízení podporují tento výklad ze stejných důvodů, jaké uvádí předkládající soud. Dodávají, že čl. 5 odst. 8 směrnice 2014/104 povoluje členským státům zavést pravidla, která umožňují širší zpřístupňování důkazů. Podle žalovaných v původním řízení španělský zákonodárce nevyužil této možnosti, aby umožnil podat žádost o zpřístupnění zatím neexistujících důkazů,

65. Naproti tomu argumenty předkládajícího soudu ve prospěch výkladu, podle něhož se čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 vztahuje i na důkazy vytvořené *ex novo*, vycházejí z teleologického a systematického výkladu tohoto ustanovení. Podle tohoto soudu by omezení systému zpřístupňování důkazů mohlo zaprvé ohrozit právo na náhradu škody v plné výši a zásadu účinnosti. Zadruhé, pravidla uvedené směrnice v oblasti nákladů a výdajů na zpřístupnění důkazů, která jsou pro účely posouzení žádosti o zpřístupnění součástí zásady přiměřenosti, mohou znamenat, že je dožádaná strana povinna odvést práci spočívající ve vytvoření nového dokumentu.

66. Žalobci v původním řízení, španělská vláda a Komise tento výklad podporují zejména z důvodů, které uvedl předkládající soud.

2. K jazykovému výkladu

67. Článek 5 odst. 1 směrnice 2014/104 v první větě v podstatě stanoví, že osoba, která tvrdí, že byla poškozena porušením práva hospodářské soutěže, může požadovat zpřístupnění relevantních důkazů, která má žalovaná strana nebo třetí strana k dispozici. Druhá věta tohoto ustanovení stanoví, že žalovaná strana musí mít možnost požádat o to, aby bylo žalobci nebo třetí straně nařízeno zpřístupnění relevantních důkazů, avšak neupřesňuje, že by se mělo jednat o důkazy, které mají k dispozici.

68. Ze znění čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 lze usuzovat, že se žádosti podané žalobci podle první věty tohoto ustanovení týkají pouze již dříve existujících důkazů. Na rozdíl od žádostí žalovaných zmiňovaných ve druhé větě se totiž doslovně vzato jeví, že se žádosti podané žalobci musí týkat důkazů, které má k dispozici jiná osoba.

[23] – Podobně jako předkládající soud, odkazuje nizozemská vláda na bod 14 odůvodnění směrnice 2014/104, který uvádí, že „důkazy potřebné k prokázání nároku na náhradu škody má […] výhradně žalovaný nebo třetí strany a žalobce o nich není dostatečně informován“, přičemž dodává, že v souladu s bodem 28 odůvodnění této směrnice by vnitrostátní soudy měly mít možnost kdykoliv v rámci řízení o žalobách o náhradu škody nařídit zpřístupnění důkazů, které „existují“ nezávisle na řízení orgánu pro hospodářskou soutěž. Kromě toho odkazuje zmíněná vláda na bod 39 odůvodnění uvedené směrnice, který uvádí, že důkazní břemeno by nemělo mít vliv na možnost porušitele použít jiné důkazy, „než které má k dispozici, jako jsou důkazy již získané v průběhu řízení nebo důkazy, kterými disponuje některá ze stran nebo třetí strany“.

[24] – Nizozemská vláda se odvolává na návrh směrnice 2014/104, v němž Komise uvedla, že „zpřístupnění důkazů, které má k dispozici druhá strana nebo třetí osoba, mohou nařídit pouze soudci a toto zpřístupnění podléhá přísné a aktivní soudní kontrole, pokud jde o jeho nezbytnost, rozsah a přiměřenost“.

69. Tento výklad je nicméně zpochybněn body 15 a 39 odůvodnění směrnice 2014/104 a na rozdíl od toho, co tvrdí nizozemská vláda, ho nijak nepodporují ani body 14 a 28 odůvodnění této směrnice.

70. Bod 15 odůvodnění směrnice 2014/104 totiž zaprvé nerozlišuje, pokud jde o to, kdo má důkazy k dispozici, žádosti podané žalobcem od žádostí podaných žalovanou stranou („žalobci [mají] právo na zpřístupnění důkazů, které jsou relevantní pro jejich nárok, aniž by museli jednotlivé důkazy upřesnit [a] žalovan[é] stran[y] [mají mít možnost] požádat o zpřístupnění důkazů těmito žalobci“). Bod 39 odůvodnění této směrnice dále uvádí, že porušitel by měl mít možnost použít důkazy, kterými „disponuje“ některá ze stran nebo třetí strany.

71. Zadruhé výčet v bodě 39 odůvodnění směrnice 2014/104 není taxativní, jelikož odkazuje na „jiné důkazy, než které má k dispozici [porušitel], *jako* jsou důkazy již získané v průběhu řízení nebo důkazy, kterými disponuje některá ze stran nebo třetí strany“ [25]. V každém případě se jeví, že odkaz na důkazy, kterými disponuje druhá strana nebo třetí osoba, vyplývá nikoli ze snahy omezit důkazy, jejichž zpřístupnění lze požadovat, ale ze snahy postavit vedle sebe důkazy, které má k dispozici porušitel, a důkazy, které mají jiné osoby.

72. Zatřetí je pravda, že v bodě 14 odůvodnění směrnice 2014/104 se v souvislosti s důkazy potřebnými k prokázání opodstatněnosti nároku na náhradu škody uvádí, že důkazy má nikoli vždy, nýbrž „často“ k dispozici výhradně žalovaný nebo třetí strany. V projednávaném případě se jedná o ilustraci, která je následně použita k vymezení problému, který se směrnice 2014/104 snaží napravit. Z tohoto bodu 14 odůvodnění totiž vyplývá, že přísné právní požadavky na to, aby žalobci na počátku řízení podrobně uvedli veškeré skutečnosti svého případu a předložili přesně stanovené podpůrné důkazy, mohou nepřiměřeně omezit účinný výkon práva na náhradu škody. V každém případě se jeví, že tento bod odůvodnění svědčí spíše ve prospěch kladné odpovědi na projednávanou předběžnou otázku.

73. Začtvrté bod 28 odůvodnění směrnice 2014/104, který se týká čl. 6 odst. 9 směrnice, používá pro odkaz na jiné důkazy než důkazy uvedené v čl. 6 odst. 5 a 6 této směrnice slova „důkaz[y], které existují nezávisle na řízení orgánu pro hospodářskou soutěž“. Jedná se tedy o jakýkoliv důkaz, jehož zpřístupnění není uvedenou směrnicí na základě těchto ustanovení automaticky zakázáno z důvodu zájmu na veřejnoprávním prosazování práva hospodářské soutěže [26].

74. K tomu, aby bylo možné poskytnout odpověď na tuto předběžnou otázku, tedy nestačí izolovaně zkoumat čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 a body odůvodnění této směrnice týkající se problematiky, která je předmětem tohoto ustanovení.

75. Směrnice 2014/104 obsahuje několik definic, které je třeba použít pro účely určení smyslu jejích ustanovení, a zejména jejího čl. 5 odst. 1, který se týká zpřístupnění relevantních důkazů.

76. Relevance důkazů se podle všeho projevuje existencí vztahu mezi vyžádaným důkazem a nárokem na náhradu škody [27], přičemž pojem „důkaz“, jehož výklad je pro odpověď na tuto předběžnou otázku zásadní, je definován v čl. 2 bodu 13 směrnice 2014/104.

[25] – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

[26] – Ze stejného důvodu definice pojmu „již existující informace“ uvedená v čl. 2 bodě 17 směrnice 2014/104 neobsahuje žádná vodítka užitečná pro zodpovězení této předběžné otázky, kromě těch, které se týkají zaměnitelného užívání pojmů „informace“ a „důkaz“. Viz bod 78 tohoto stanoviska.

[27] – Viz druhá věta bodu 15 odůvodnění směrnice 2014/104, která uvádí: „[j]elikož se […] soudní spory týkající se porušení právních předpisů o hospodářské soutěži vyznačují asymetrií informací, je vhodné zajistit, aby žalobci měli právo na zpřístupnění důkazů, *které jsou relevantní pro jejich nárok*, aniž by museli jednotlivé důkazy upřesnit“. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

77. Podle této definice se pojem „důkaz“ vztahuje na „všechny druhy získaných důkazních prostředků, které jsou přípustné u příslušného vnitrostátního soudu, zejména dokumenty a veškeré jiné předměty obsahující informace bez ohledu na nosič, na němž jsou tyto informace uloženy“. *A priori* se tedy jeví, že tato definice používá vzájemně zaměnitelným způsobem tři pojmy, a to „důkaz“, „důkazní prostředky“ a „předmět obsahující informace“.

78. Definice pojmu „již existujíc[í] informac[e]“ uvedená v čl. 2 bodě 17 směrnice 2014/104 navíc doplňuje k těmto třem vzájemně zaměnitelným pojmům pojem „informace“. Uvedený pojem je totiž definován jako „důkazy“, které existují bez ohledu na řízení orgánu pro hospodářskou soutěž.

79. Pojmy použité ve směrnici 2014/104 a jejich definice, které jsou v rámci této směrnice používány zaměnitelným a málo soudržným způsobem, tedy neumožňují dát jednoznačnou odpověď na projednávanou předběžnou otázku. Nicméně vzhledem k tomu, že směrnice 2014/104 zjevně používá pojmy „důkaz“ a „informace“ zaměnitelným způsobem, nebrání jazykový výklad této směrnice v zásadě tomu, aby byl její čl. 5 odst. 1 v rozsahu, v němž se toto ustanovení týká zpřístupnění „relevantní[ch] důkaz[ů], které m[á] pod svou kontrolou [žalovaná strana nebo třetí strana]“, vykládán v tom smyslu, že uvedená směrnice umožňuje vnitrostátním soudům nařídit zpřístupnění dokumentů, které by měla zúčastněná strana, jíž je žádost o informace určena, vytvořit *ex novo*, a to shromážděním nebo utříděním informací, poznatků nebo údajů, které má k dispozici. V každém případě je třeba pro účely výkladu ustanovení unijního práva zohlednit nejen jeho znění, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí.

3. K systematickému výkladu

80. Článek 6 směrnice 2014/104, nadepsaný „Zpřístupnění důkazů obsažených ve spisu vedeném u orgánu pro hospodářskou soutěž“ v odstavci 4 upřesňuje, že vnitrostátní soudy při rozhodování o žádostech podaných účastníky řízení, vydávají příkazy ke zpřístupnění informací [28].

81. Kromě toho podle čl. 5 odst. 2 směrnice 2014/104 lze takovým příkazem nařídit zpřístupnění relevantních kategorií důkazů.

82. Jak poznamenává předkládající soud [29], je pravda, že bod 16 odůvodnění směrnice 2014/104 uvádí, že taková relevantní kategorie důkazů by měla být vymezena společnými charakteristikami jejích základních prvků, a zmiňuje v tomto ohledu „dob[u], v níž byly [dokumenty, jejichž zpřístupnění je požadováno] vydány“. Uvedený bod odůvodnění obsahuje několik odkazů, které mohou být případně užitečné k identifikaci relevantní kategorie důkazů, jejich výčet však není taxativní. Mimoto také odkazuje na předmět nebo obsah prvků tvořících relevantní kategorii důkazů. Aby bylo možno vyhovět příkazu vztahujícímu se k takto určené kategorii důkazů, musí osoba, na kterou se tento příkaz vztahuje, v zásadě přistoupit k vyhledávání zaměřenému na požadované informace.

[28] – Článek 6 odst. 4 písm. b) směrnice 2014/104 stanoví, že „při posuzování přiměřenosti [*příkazu ke*] *zpřístupnění důkazů [informací]* v souladu s čl. 5 odst. 3 vnitrostátní soudy dále zohlední […] zda strana požadující zpřístupnění tak činí v souvislosti s řízením o žalobě o náhradu škody před vnitrostátním soudem“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska). Kromě toho čl. 5 odst. 7 směrnice 2014/104 upřesňuje, přinejmenším ve francouzském znění, že „Členské státy zajistí, aby ti, od nichž je zpřístupnění informací [důkazů] požadováno, dostali možnost být vyslechnuti dříve, než vnitrostátní soud *nařídí zpřístupnění důkazů* podle tohoto článku“ (kurzivou zvýraznil autor stanoviska). Uvedené ustanovení tedy potvrzuje, že pojmy „důkaz“ a „informace“ jsou v rámci směrnice 2014/104 používány zaměnitelným způsobem. Ještě důležitější je, že také potvrzuje, že vnitrostátní soudy rozhodující o žádostech o zpřístupnění důkazů nařizují zpřístupnění informací.

[29] – Viz bod 61 tohoto stanoviska.

83. V souladu s touto logikou jsou vnitrostátní soudy povinny podle čl. 5 odst. 3 písm. b) směrnice 2014/104 zohlednit při posuzování přiměřenosti žádostí o zpřístupnění důkazů zejména „rozsah a náklady zpřístupnění, zejména pro případné dotčené třetí strany, včetně předcházení nespecifickému vyhledávání informací, které nejsou pro strany řízení pravděpodobně relevantní“. Z toho vyplývá, že unijní normotvůrce vzal v úvahu skutečnost, že k tomu, aby bylo možné splnit příkaz ke zpřístupnění informací, může být někdy nezbytné provést úkony jdoucí nad rámec pouhého poskytnutí předmětů obsahujících informace.

84. Vyvstává tedy otázka, zda mohou takové úkony spočívat ve shromáždění nebo utřídění informací, poznatků nebo údajů. Vzhledem k tomu, že na základě jazykového výkladu směrnice 2014/104 nelze, zejména z důvodu existujících rozdílů mezi jednotlivými jazykovými verzemi této směrnice [30], tuto otázku zodpovědět a vzhledem k tomu, že systematický výklad poskytuje pouhé vodítko pro kladnou odpověď na uvedenou otázku, je třeba se nyní zaměřit na teleologický výklad této směrnice.

4. K teleologickému výkladu

85. Jak tvrdí žalobci v původním řízení, teleologický výklad směrnice 2014/104, který zohledňuje účel této směrnice, nutně vede k závěru, že je nezbytné účinně uplatňovat pravidla hospodářské soutěže, a za tímto účelem poskytnout poškozeným stranám účinné nástroje k vyrovnání asymetrie informací. Tato směrnice totiž opakovaně odkazuje na své dva cíle: účinné soukromoprávní prosazování takových pravidel [31] a nápravu uvedené asymetrie [32].

86. Španělská vláda a Komise se vyslovují ve prospěch přístupu zastávaného žalobci v původním řízení, přičemž uvádějí, že přístup k užitečným a věrohodným informacím je v souladu s nutností zajistit užitečný účinek článků 101 a 102 SFEU a práva na náhradu škody v plné výši, potvrzeného v článku 3 směrnice 2014/104.

87. Uvedení zúčastnění mimoto poukazují na to, jak uvádí bod 4 odůvodnění směrnice 2014/104, že potřeba účinných nápravných procesních opatření vyplývá rovněž z práva na účinnou právní ochranu, které je stanoveno v čl. 19 odst. 1 druhém pododstavci SEU a v čl. 47 prvním pododstavci Listiny základních práv Evropské unie.

88. Nizozemská vláda naproti tomu tvrdí, že uložením povinnosti účastníku řízení nebo třetí straně zpřístupnit na základě čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 důkazy vytvořené *ex novo* by došlo k narušení rovnováhy mezi zájmem žalobce získat relevantní informace a zájmem osoby, která informace zpřístupňuje.

89. Směrnice 2014/104 nicméně v rozsahu, v němž se týká zpřístupňování důkazů, obsahuje mechanismus pro vyvažování dotčených zájmů, který je pod přísnou kontrolou vnitrostátních soudů, zejména pokud jde o relevanci požadovaných důkazů [33] a nezbytnost a přiměřenost

[30] – Viz poznámka pod čarou 28 tohoto stanoviska.

[31] – Viz především čl. 1 odst. 1 směrnice 2014/104, podle něhož tato směrnice stanoví určitá pravidla nezbytná k zajištění toho, aby všechny osoby, kterým byla způsobena škoda porušením právních předpisů o hospodářské soutěži, mohly účinně uplatnit právo požadovat náhradu této škody v plné výši.

[32] – Viz body 15, 46 a 47 odůvodnění směrnice 2014/104.

[33] – Viz bod 76 tohoto stanoviska.

opatření týkajících se jejich zpřístupnění [34]. Za tímto účelem stanoví článek 5 této směrnice kritéria pro výkon této kontroly. Vnitrostátní soudy mají přitom povinnost zohlednit rovněž oprávněné zájmy [35] a základní práva zúčastněných stran a třetích osob [36].

90. Z hlediska teleologického výkladu je ještě důležitější skutečnost, že v případě, že by byla bez dalšího vyloučena možnost žádat o zpřístupnění dokumentů, které by zúčastněná strana, od níž je zpřístupnění informací požadováno, musela vytvořit *ex novo*, vedlo by to v některých případech k vytvoření nepřekonatelných překážek pro soukromoprávní prosazování unijních pravidel hospodářské soutěže. Účelu směrnice 2014/104, kterým je odstranění asymetrie informací, tedy lépe odpovídá uznání této možnosti, omezení jejího praktického použití prostřednictvím analýzy žádostí o zpřístupnění důkazů a současné přiznání ústřední úlohy vnitrostátním soudům.

91. V projednávaném případě navíc žalované v původním řízení samy souhlasí s tím, že po nich lze požadovat poskytnutí dostatečně přesných údajů, které mají k dispozici ve svých systémech, při dodržení zásad nezbytnosti a přiměřenosti a při odpovídající ochraně důvěrnosti informací. Jakmile budou tyto informace zpřístupněny, žalobci v původním řízení s nimi mohou zacházet způsobem, který považují za vhodný pro odůvodnění svého nároku.

92. Je však možné, že poskytnutí mnoha dokumentů, které je v rozporu s požadavky relevance, přiměřenosti a nezbytnosti, povede k procesním obstrukcím a k nápravě informační asymetrie, která je charakteristická pro soukromoprávní prosazování pravidel hospodářské soutěže, ve skutečnosti nedojde. Jak tvrdí žalobci v původním řízení, poskytnutí nezpracovaných dokumentů, či případně velkého počtu dokumentů, které jen zčásti odpovídají žádosti a jsou shromážděny způsobem, který je známý pouze jejich autorovi, by mohlo *de facto* zbavit čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 jeho praktického účinku. V takové situaci může být nezbytné určit k provedení práce, které by se autor dokumentů mohl zhostit s vynaložením menšího úsilí a nižších nákladů sám, odborníka.

93. V důsledku výše uvedeného svědčí teleologický výklad směrnice 2014/104 ve prospěch kladné odpovědi na projednávanou předběžnou otázku.

5. Dílčí závěry

94. Ve světle výše uvedené argumentace, s ohledem na neuspokojivé výsledky jazykového výkladu a při zohlednění jednoznačných závěrů vyplývajících ze systematického a teleologického výkladu musí být čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104 vykládán v tom smyslu, že zpřístupnění „relevantních důkazů“ ve smyslu první věty tohoto ustanovení se týká i dokumentů, které může být zúčastněná strana, od níž je zpřístupnění dokumentů požadováno, nucena vytvořit *ex novo*, a to shromážděním nebo utříděním informací, poznatků a údajů, které má k dispozici. Vnitrostátní soudy musí každopádně omezit zpřístupnění důkazů na ty, které jsou relevantní, přiměřené a nezbytné, a přihlédnout k oprávněným zájmům a základním právům této zúčastněné strany.

[34] – Viz bod 16 odůvodnění směrnice 2014/104.

[35] – Článek 5 odst. 3 druhá věta směrnice 2014/104 stanoví, že při rozhodování, zda je zpřístupnění požadované určitou stranou přiměřené, uváží vnitrostátní soudy oprávněné zájmy všech stran a dotčených třetích stran.

[36] – V tomto smyslu viz čl. 5 odst. 7 směrnice 2014/104, podle něhož členské státy zajistí, aby ti, od nichž je zpřístupnění informací požadováno, dostali možnost být vyslechnuti dříve, než vnitrostátní soud nařídí zpřístupnění důkazů podle tohoto článku. Viz též bod 53 odůvodnění této směrnice.

95. V této souvislosti [37] mohou vnitrostátní soudy pro ilustraci zohlednit dobu, za kterou je zpřístupnění důkazů požadováno [38], jakož i existenci alternativních řešení spočívajících ve shromáždění nebo utřídění informací poskytnutých stranou, vůči níž bylo vydáno rozhodnutí o zpřístupnění důkazů, prostřednictvím odborníka nebo zúčastněné strany, která požádala o jejich zpřístupnění [39].

96. Tento výklad není zpochybněn zbývajícími argumenty žalovaných v původním řízení ani nizozemské vlády.

6. K argumentu vycházejícímu z pravomocí Komise

97. Žalované v původním řízení tvrdí, že Komise může v rámci veřejnoprávního prosazování práva hospodářské soutěže požádat subjekty dotčené šetřením pouze o to, aby poskytly příslušné dokumenty, které mají k dispozici [40]. V tomto ohledu odkazují na judikaturu Soudního dvora, jakož i na stanovisko ve věci HeidelbergCement v. Komise, v němž generální advokát N. Wahl konstatoval, že pojem „informace“ nelze rozšiřovat v tom smyslu, že by podniky mohly být žádány o plnění úkolů, které jsou součástí vedení řízení [41].

98. Chápu tento argument, kterým žalované v původním řízení podle všeho tvrdí, že pokud jde o zpřístupnění důkazů, nemohou být práva osoby, která utrpěla škodu v důsledku porušení práva hospodářské soutěže, v zásadě širší než pravomoci, kterými disponuje Komise při provádění práva hospodářské soutěže z vlastní iniciativy.

99. Je však zaprvé třeba poznamenat, že zmíněné pravomoci Komise zahrnují rozsáhlé vyšetřovací pravomoci [42] a vyšetřované podniky mají povinnost s tímto orgánem aktivně spolupracovat.

100. Zadruhé judikatura, na kterou se žalované v původním řízení odvolávají, se týkala jiného právního problému, než který byl nastolen v projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Týkala se totiž otázky, zda může Komise požadovat předložení dokumentů, které má v dispozici vyšetřovaný podnik, i když tyto dokumenty mohou sloužit k prokázání protisoutěžního jednání vůči tomuto podniku. Soudní dvůr na tuto otázku odpověděl kladně. Tato odpověď je ovšem podmíněna tím, že Komise nemůže vyžadovat odpovědi, kterými by byl podnik veden k tomu, aby přiznal existenci protiprávního jednání. Z toho však nelze *a contrario* dovodit, že není za žádných okolností možné žádat o zpřístupnění dokumentů ve formě shromáždění nebo utřídění informací, poznatků nebo údajů, které má podnik k dispozici.

[37] – V tomto ohledu předkládající soud uvádí, aniž vznesl otázku ohledně posuzování přiměřenosti, že v případě, že by Soudní dvůr zaujal příznivý postoj k širokému výkladu článku 5 směrnice 2014/104, bude odpověď na jeho předběžnou otázku relevantní, i pokud jde o posuzování přiměřenosti, jelikož bude moci poskytnout vodítko ohledně jejího rozsahu. Omezím se tedy na uvedení příkladů, které se mohou s ohledem na okolnosti původního řízení ukázat užitečnými pro předkládající soud.

[38] – V projednávané věci byla kartelová dohoda, která představuje skutečnost vedoucí ke vzniku tvrzené škody, Komisí prokázána jako dohoda trvající 14 let, pokud jde o žalované v původním řízení (od 17. ledna 1997 do 18. ledna 2011), zatímco žalobci v původním řízení žádají o poskytnutí ceníku za období 28 let (od 1. ledna 1990 do 30. června 2018).

[39] – Viz bod 92 tohoto stanoviska.

[40] – Viz rozsudek ze dne 29. června 2006, Komise v. SGL Carbon (C-301/04 P, EU:C:2006:432, bod 41). Viz také rozsudek ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 61).

[41] – Stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci HeidelbergCement v. Komise (C-247/14 P, EU:C:2015:694, bod 106).

[42] – Viz články 17 až 21 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích [101 a102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205).

101. Zatřetí, pokud jde o stanovisko generálního advokáta N. Wahla, na které žalované v původním řízení odkazují, nevyplývá z něj ani to, že Komise nemůže v žádném případě požadovat zpřístupnění takových dokumentů. Právní problém, který generální advokát analyzoval, se totiž týkal otázky, zda Komise může podnikům uložit, aby se při předložení informací řídily konkrétními, striktními pokyny. Ve věci, v níž bylo toto stanovisko předneseno, se jednalo o zvláštní kontext, který se podle generálního advokáta projevil tím, že příprava řízení byla v zásadě „zajišťována" vyšetřovaným podnikem [43]. Ani v tomto kontextu tedy generální advokát nevyloučil, že by Komise nemohla požadovat informace, které tento podnik musí upravit [44].

102. Výklad čl. 5 odst. 1 směrnice 2014/104, podle něhož se toto ustanovení vztahuje rovněž na důkazy vytvořené *ex novo*, proto nelze omezit argumentací založenou na tvrzení, že pravomoci Komise nemají takový rozsah.

7. K argumentu vycházejícímu z režimu sankcí

103. Ze skutečnosti, že čl. 8 odst. 1 písm. b) směrnice 2014/104 stanoví sankci za zničení důkazů, nizozemská vláda dovozuje, že pouze již existující důkazy mohou představovat relevantní důkazy ve smyslu čl. 5 odst. 1 této směrnice.

104. Tento argument není přesvědčivý. I když totiž není možné zničit důkaz, který neexistuje, je nicméně možné odmítnout takový důkaz předložit, a případně nesplnit příkaz vnitrostátního soudu ke zpřístupnění důkazů, což je situace uvedená v čl. 8 odst. 1 písm. a) směrnice 2014/104. Nelze tedy usuzovat, že tato směrnice nestanoví sankce týkající se důkazů, které musí být vytvořeny *ex novo*, a vyvodit z toho, že takové důkazy nespadají pod čl. 5 odst. 1 této směrnice.

105. Aniž jsou dotčeny výše uvedené doplňující poznámky týkající se argumentů předložených žalovanými v původním řízení a nizozemskou vládou, trvám na názoru, který jsem uvedl v bodě 94 tohoto stanoviska.

VI. Závěry

106. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby na jedinou předběžnou otázku položenou Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona (obchodní soud č. 7 v Barceloně, Španělsko) odpověděl následovně:

„Článek 5 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži musí být vykládán v tom smyslu, že zpřístupnění ‚relevantních důkazů' ve smyslu první věty tohoto ustanovení se týká i dokumentů, které může být zúčastněná strana, od níž je zpřístupnění informací požadováno, nucena vytvořit *ex novo*, a to shromážděním nebo utříděním informací, poznatků a údajů, které má k dispozici.

[43] – Viz stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci HeidelbergCement v. Komise (C-247/14 P, EU:C:2015:694, bod 122).

[44] – Viz stanovisko generálního advokáta N. Wahla ve věci HeidelbergCement v. Komise (C-247/14 P, EU:C:2015:694, bod 117).

Vnitrostátní soudy musí každopádně omezit zpřístupnění důkazů na ty, které jsou relevantní, přiměřené a nezbytné, a přihlédnout k oprávněným zájmům a základním právům této zúčastněné strany.“